Poštnina plačana v gotovini.

Štev. 45. V Ljubljani, v četrtek, dne 8. novembra 1923. **Leto II.**

Izhaja vsak četrtek popoldne.
V slučaju praznika dan poprej.
Cena:
za en mesec . . . . . Din. 4
za četrt leta . . . . . „ 12
za pol leta . . . . . „ 24
Posamezna štev. stane 1 Din.
Uredništvo:
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.
Inserati se računajo :: po dogovoru. ::

30-letnica delavskega glasila.

»Glasnik«, I. kršč. socialni delavski list med Slovenci.

8. XI. 1894—30.XII. 1899.

Z geslom »Krščanski delavci združite se!« je izšla ravno na današnji dan pred 29. leti prva številka kršč. socialnega lista »Glasnik«. S programatično odo »Naša pesem«, je otvoril še ne polnih 29 let stari, tedanji šenklavški kaplan, dr. Janez Ev. Krek, svoj list. Dočim je s svojo socialno povestjo »Iz nove dobe«, ki jo je prejšnje leto pod imenom Ivan Sovrán napisal v »Dom in svetu«, v leposlovni obliki naslikal važnost in pomen delavskega vprašanja, je nameraval, da bi bil »Glasnik« klicar in oznanjevalec srečnejših in boljših dni, učitelj in čuvar novega življenja, ki naj bi temeljilo na stanovski, narodni in verski zavednosti delavskega sloja.

»Glasnikovo« vsebino so tvorile s socialnim duhom prepojene pesmi in povesti, socialni, gospodarski in politični članki ter pregledi, ki vsi očitujejo široko urednikovo obzorje, drobne dnevne vesti itd. Z vsemi temi sredstvi je hotel mladi urednik, navzet ognja, s kakršnim je prav tedaj veliki dunajski reformator in kršč. social. agitator dr. Lueger zavzemal srca dunajskega proletariata, vzbuditi tudi v slovenskem delavskem trpinu socialno zavest in ga na ta način rešiti socialnega pogina, ki bi brezpogojno sledil novim, z liberalno-kapitalističnim duhom prenasičenim razmeram. Saj je že l. 1892., ko se je kot mlad doktor vračal z milijonarskega Dunaja v svojo siromašno slovensko domovino, nosil v svojem srcu docela jasen program za svoje pozitivno reformno delo v smislu kršč. socialnih načel. (Primerjaj XV. in XVI. pismo J. Hladniku in pismo P. Bohinjcu v I. zvezku Krekovih izbr. spisov!).

Vsekakor najvažnejša Glasnikova rubrika pa so bi- »Socialni pogovori«, ki so bili namenjeni razboritejšim delavcem in ki so se porajali iz razgovorov in debat z ljubljanskimi delavci, bogoslovci in študenti. V njih je obdelal v obliki kratkih, poljudno pisanih razpravic pereča temeljna socialna vprašanja, katera je že prej deloma, kakor že omenjeno, orisal v socialnem pogledu tendenčni povesti »Iz nove dobe«. S »Socialnimi pogovori« si je hotel vzgojiti v delavskih vrstah samih kader prepričanih agitatorjev kršč. socialnih idej z besedo in dejanjem. Iz »Socialnih pogovorov« in »Socialnih pomenkov«, ki so v še v eksaktnejši obliki pričeli l. 1896 izhajati v »Dom in svetu« in ki so bilj namenjeni izobražencem, se je l. 1901. rodila prva slovenska socialna knjiga »Socializem«.

Glasnikov ton je bil živahen in krepak; prav takšen, kakršen je bil njegov urednik. Jezik pristno naroden. Razen par »Daničarjev« je bil Krek skoro edini Glasnikov sotrudnik.

Občujoč z delavstvom je Krek spoznal vso njegovo neizmerno bedo in gorje, spoznal pa je tudi, da ga zamore rešiti edino organizacija in izobrazba. Vedel je, da, če bo to dosegel, mu bo vse ostalo pridejano. Z ljubeznijo in pogumom se je lotil dela, ki ni bilo lahko. Kljub različnim prevaram in neuspehom je Krek pri svojem delu vztrajal in s podvojenimi silami delal dalje, dokler ni dosegel uspehov, katere vsi občudujemo. Ob spominu na to dobo in delo je Krek l. 1917 v »Dom in svet« napisal sledeče zgodovinske besede, s katerimi zaključujemo pričujoči spominski spis: **»Lepa je bila mladost našega gibanja, vesela, cvetoča, ki je pa že po svoji naravi nosila na sebi tudi razne hibe, ki so vezane z mladostjo. Ko jo premišljujem, se mi vendarle ne toži zanjo. Rad sem jo imel, to mladost, toda ne dal bi zanjo kljub vsem prevaram in zmotam, kljub marsičemu, kar je bilo pomanjkljivega, izkušenj, katera so prinesla leta s seboj. Zorimo pač ne samo z uspehi, nego tudi s porazi«.**

Tovariši! Praznujmo tridesetletnico našega glasila. Najlepše jo praznujemo, če potne srage naših prednikov obrode sad, dá se uresniči namen prvega našega lističa — iti po vsej Sloveniji — v vsako revno slovensko hišo in tam oznanjati svojo blagovest. Delavci! »Pravico« širimo, pa smo svojo nalogo častno rešili, svoj praznik prav praznovali!

Proti ukinjenju ministrstva za socialno politiko.

Na zboru zaupnikov je bila soglasno sprejeta tale resolucija SLS:

SLS smatra namero ukiniti ministrstvo za socialno politiko, ki bi moralo ravno v današnjih razmerah najbolj živahno delovati, kot izraz popolnega neumevanja socialnih nalog moderne države, ter vidi v tem dokaz, da hoče sedanja vlada izročiti kapitalistom v neomejeno izkoriščanje ne samo vse naše prirodne zaklade, marveč tudi delavno silo našega ljudstva. Stališče sedanje vlade, da ni dolžna umešavati se v razmerje delavnih slojev nasproti kapitalističnim delodajalcem, češ da gre tu za navaden boj, pri katerem zmaga tisti, ki je močnejši, **smatra SLS za nečuveno brezobzirnost nasproti našemu delavnemu ljudstvu. Zaradi tega protestira z ogorčenjem proti temu stališču in iz njega izvirajoči nameri ukiniti ministrstvo za socialno politiko ter izjavlja, da se bo borila proti temu do skrajnosti z vsemi konitimi sredstvi.** Upoštevajoč pa, da je treba sedanjo centralno upravo res preosnovati, zahtevamo, da se ministrstvu za socialno politiko priključi ministrstvo za narodno zdravje, ki že po svojem delokrogu in po svojih nalogah spada v ta okvir.

SLS za najbednejše.

SLS zahteva, **naj se poravnava mezdnih sporov uredi s posebnim zakonom.**

Ob tej priliki naroča SLS svojemu poslanskemu klubu, naj pazi, da se **invalidsko vprašanje ne bo** reševalo na protisocialen in kriviočen način.

Zbor zaupnikov SLS obsoja nesocialno stališče vlade v vprašanju **uradniških plač.**

Zbor zaupnikov SLS znova poudarja zahtevo slovenskega ljudstva, da se težko breme **vojaštva olajša s tem, da naši fantje služijo v domovini.**

Zborovanja naše strokovne in politične organizacije.

Četrti in peti november 1923 pomenita za gibanje krščansko-socialnega delavstva važna delovna dneva. V teh dneh je krščansko socialno delavstvo pregledalo svoje delo v preteklosti, prerešetalo natančno sedanji položaj in ustvarilo važne organizacijske in načelne smernice za delo v najkrajši bodočnosti.

V nedeljo, dne 4. novembra 1923 se je vršila v konsumski kleti v Ljubljani plenarna seja Jugoslovanske strokovne zveze, na kateri so bile zastopane vse v njej organizirane strokovne zveze, 12 po številu. Seja je trajala od 9. ure dopoldan do čez 1 in je pod vodstvom tov. dr. Andrej Gosarja bila izpolnjena z neprestano živahno, stvarno in globoko debato.

Dosegli so se važni organizacijski in načelni sklepi, ki bodo uravnavali strokovno gibanje krščanskega delavstva. Izmed važnih sklepov bi navedli samo sledeče, druge pa bo centralno tajništvo službeno sporočilo vsem zvezam:

1. Vsaka zveza bo od sedaj za naprej plačevala centrali po .. dinar od vsakega svojih članov. Le zveza viničarjev in Poselska zveza bo plačevala po 0.50 Din.

2. Vsak član Jugoslovanske strokovne zveze mora biti naročen na svoje glasilo »Pravica«. Zato se naroča vsem zvezam, da ta sklep čimpreje izvrše v področju svoje organizacije. Pripominjamo samo, da so to nekatere naše zveze izpeljale že prej same od sebe.

3. Za Jugoslovansko strokovno zvezo se je ustanovil poseben odbor za delavski tisk, ki razprede svoje delovanje po celi Sloveniji. Odbori za delavski tisk bodo vsako leto prirejali v celi Sloveniji propogandne tedne za delavski tisk enotno in po enem in istem načrtu. Teden za delavski tisk se določi prvi teden v mesecu decembru vsakega leta. Kakor ima katoliško narodno dijaštvo na 8. decembra svoj dijaški dan, kakor imajo naši Orli prvi teden v marcu svoj telovadni teden, tako bo imelo sedaj naše delavstvo prvi decemberski teden kot teden za propagando delavskega tiska in krščanskega socializma. Leta 1924 se na slovesen način praznuje 30-letnica obstoja krščanskih delavskih organizacij. Načelstvu se naroča, da tozadevno ukrene vse potrebno.

Šivilja.

Pepca je tedaj mislila o revščini in zli usodi in prišla do zaključka, da nesreče ni vedno kriva celota, pač pa največkrat posamezniki sami, da nasilna razdelitev dobrin, ki si jo je malo poprej zaželela kot nekako zdravilno sredstvo zoper obubožanje, mnogim ne bi prinesla rešitve.

Doktor Kreuzberger je šel daleč dol na policijski komisarijat v okraju Margareten, dasi je bilo že pozno ponoči in slabo vreme. Uradno se je opravičil in javil, da je umrlo delavcu dete brez poprejšne zdravniške oskrbe in brez znanega vzroka, torej na vsak način v zelo sumljivih razmerah, gotovo pa vsaj radi velike nemarnosti staršev in da radi tega predlaga, da se otrok prepelje iz prenapoljnjenega stanovanja v mrtvašnico in raztelesi. Takoj sem zahteval od magistrata bolniške strežnike in odšel z dr. Kreuzbergerjem na mesto revščine in nesreče. Ko smo prišli do stanovanja, smo ga našli odprtega in nudila se nam je ista strašna in grozna slika, ki sem jo pravkar bravcu naslikal. Molče smo opravili svoj posel. Dekleti, ki sta stopili iz svoje sobice, smo prosili, da obvestita jutri starše o našem delu, ker jih danes ni mogoče zbuditi. Obenem sem ju povabil, da se zglasita naslednjega dne v uradu in povesta na zapisnik vse, kar se je zgodilo. Ko smo odšli, je Pepca Weisova zaprla stanovanje in se umaknila v svojo sobico.

Pozabila je palačo na Ringstrasse z razsvetljenimi okni, s plesno zabavo in z bogatimi prebivalci; mislila je le na pretresljiv dogodek, ki se je pravkar odigral.

Zjutraj sta delavki po težkih sanjah precej zgodaj zapustili svoje tesno domovje, da odideta na običajno delo.

Ko sta šli skozi sobo, ki se je med tem že ohladila, so vsi še spali izvzemši malo Maričko, ki je stala ob prazni posteljci svoje mrtve sestrice in tiho ihtela. Oče je ležal še vedno na tleh, pod glavo je imel blazino, ki mu jo je podložila Marička, mati je ležala oblečena v svoji postelji. S težavo je Pepca zbudila pijano žensko in ji sporočila naša naročila.

Med tem so radi mraza zmrznile umazane luže na cesti in sneg jih je pokril z belo odejo. Pepca je mogla tedaj peš v mesto, kjer je morala še danes, dasi je bila predpustna nedelja, zgotoviti gospodični Emiliji drugo novo toaleto za ples.

Ko se je po dolgi hoji vendar vsedla v dvoriščni sobi prekrasne palače za svojo delavno mizico, je zagledala pred očmi včerajšni lep šopek raztrgan in razcefran in na omarici dragoceno pahljačo iz slonove kosti razdrobljeno na kosce. Pa je pristopila hišna in porogljivim nasmehom pripovedovala, da gospodična danes ne bo šla na ples k Brandenburgerjevim, da je prišla včeraj z materjo še pred polnočjo domov, da se je jokala, da je vsa razjarjena šopek pomendrala, pahljačo pa vrgla na mizo, da se je razdrobila, kakor steklo. Vse to pa radi tega, ker je mladi Brandenburger, njen oboževatelj, ponovno plesal z igralko, ki je bila na zabavi, njo samo pa zanemarjal...

»To imam od svojih siromašnih toalet«, da je kričala Emilija proti materi, »to ima človek, če se iz samega skopuštva jemljejo v hišo šivilje iz predmestij, in obleke ne kupujejo pri Francini ali kaki drugi modni tvrdki«. Krepka zaušnica, ki jo je mati prisolila hčeri, je pa menda napravila konec mučnemu prizoru.

Hišna se je še smejala, Pepca pa molčala, ko je vstopila v sobo mlada gospodična. S stisnjenimi ustnicami, z glavo ponosno dvignjeno, s črnimi lasmi, ki so nepočesani v zamotanih kodrih viseli preko čela, je obstala pred Pepco, ki se je ponižno dvignila. Pepci se ni zdela nič več zavidna.

»Vam ni treba odslej več zame »anherrschen« delati«, je nahrulila Emilija Pepco, »jaz nočem v bodoče nositi za drag denar oblek brez okusa in prikrojenih po starih vzorcih. Požgite te cape in glejte, da se poberete odtod. Vi ste porabni za krpanje, ne pa za krojenje novih oblek«.

S temi besedami je vrgla prelestno, včeraj še tako občudovano vrhno obleko iz prozorne tkanine, ki je kakor oblaček pokrivala težko svilo, Pepci pred noge in odhitela brez pozdrava.

Opsovana šivilja, ki je prav dobro vedela, da bo gospa drugi dan poslala po njo, je pobrala lahko belo tkanino, izprosila si je od hišne ostanke šopka in drobce pahljače in je potem zapustila hišo. Počasi domov grede je premišljevala dogodke minule noči v delavčevem stanovanju in v sijajni plesni dvorani.

Iz lepih belih ostankov plesne obleke je sešila domov prišedši ubogi Lenčki mrtvaško oblekco, iz rož, ki jih je razjarjena gospodična pomandrala, je spletla umrlemu dekletcu v mrtvašnici splošne bolnice venček in iz drobcev pahljče je napravila križ in ga dejala v mrzle ročice mlade trpinke.

Potem pa je prišla k meni in mi je povedala, kaj je vse predpustno soboto in nedeljo doživela, in jaz sem vse napisal obenem s premišljevanji, ki jih je vpletla uboga šivilja in pod svežim utisom vsega tega, kar sem slišal in sam videl. (Konec.)

4. Načelstvo se pooblasti, da do občnega zbora JSZ izspremeni sedanja pravila JSZ v toliko, da se funkcije glavnega strokovnega odbora preneso na načelstvo.

Celo zborovanje in debata je pokazala, da je nujno potrebno, da se naše delavstvo shaja večkrat in da poživi svoje delovanje ter zborovanje.

Popoldan se je delavstvo udeležilo po večini zborovanja stanovsko političnih organizacij SLS v akademskem domu tako, da je celo nedeljo zborovalo, sklepalo in segalo v debato.

V ponedeljek se je krščansko socialno delavstvo v obilnem številu udeležilo dopoldanskega zbora zaupnikov SLS. Popoldan ob treh pa se je v prostorih I. del. kons. društva zbralo na zbor zaupnikov Delavske zveze za Slovenijo. Kljub temu, da se je vršil ta zbor na delaven dan sredi popoldan, je bil zbor zaupnikov lepo obiskan. Ko smo videli tovariše prav iz Ljutomera, Sv. Miklavža in Ormoža, ki so riskirali od svojega malega premoženja velike potne stroške, nas je prešinila trdna vera, da naše začrtano delo mora prej ali slej obroditi najboljši sad.

Dr. Štefan Skubic je s svojim referatom o delavski zakonodaji zbudil veliko pozornost. Natančneje danes ne bomo pisali, ker bodo to predavanje dobile naše organizacije v tej ali oni obliki. Vsekakor pa bo to predavanje o vseh zakonih, tičočih se delavstva, tvorilo važno programno točko za socialne tečaje našega delavstva.

Dr. Andrej Gosar je v izvajanju o nujni potrebi avtonomne delavsko stanovsko politične organizacije dokazal, da je taka organizacija v interesu slovenstva in krščanstva res neobhodno potrebna. Iz izvajanj tajnika DZ pa je moral slediti sklep, da se mora vsak član naše organizacije nemudoma naročiti na »Pravico«.

Ob otvoritvi zbora je prišel med delavstvo dr. Anton Korošec, načelnik SLS in Jugoslovanskega kluba. Delavstvo ga je prisrčno pozdravilo. V markantnih besedah je predočil delavstvu položaj tak kot je, nakar je odhitel na zborovanja drugih organizacij. V debato so posegli tudi poslanci Žebot, Kugovnik in Kremžar ter mnogi tovariši. Med drugimi so želi priznanje za svoja izvajanja g. župnika Hornbök, Žbontar in kaplana Flanik.

Zborovanje je trajalo do 6. ure zvečer. Ob tej uri je dr. Andrej Gosar zbor zaključil s pozivom na mirno in tiho stvarno delo, ki edino rodi trajne uspehe. Naše delavstvo je torej zborovalo dva polna dneva. Teden poprej pa je bil posvečen pripravam za ta zborovanja. In sedaj moremo vsi vsepovsod na delo tako, da bomo do praznovanja 30-letnice obstoja krščanskih delavskih organizacij zbrali delavstvo kakor v disciplinirano armado, ki prikoraka, udari in zmaga!

Dolžnost je naša, da pomnožimo naročnike.

Po zboru zaupnikov SLS.

Točno po določenem načrtu se je vršil pregled borcev za srečnejšo bodočnost našega naroda, po čisto demokratičnih načelih smo ocenili dosedanje delo in dali smernice za bližnjo bodočnost. Čez 150 mož iz najrazličnejših krajev je v nedeljo 4 ure neprestano pretresalo naš položaj in čez 1000 jih je kakor eden na velikem zboru v pondeljek povedalo, da stoje vstrajno s stranko v boju za avtonomijo Slovenije. Nasprotniki, ki ne poznajo duše našega delovnega ljudstva razlagajo to našo skupnost, to našo voljo, da vztrajamo, na najrazličnejše načine, a vsi čutijo, da smo armada, ki je tudi najdivjejši napadi njihovega številnega časopisja ne omajajo.

Naše delavstvo je ob tej priliki pokazalo, da je v njem še vedno dovolj Krekovega duha, tistega idealizma, ki ne kloni, če mu je usoda še tako nasprotna. Zborovalo je na dveh lastnih sestankih in urejevalo svoje vrste, v nedeljo popoldne in v pondeljek dopoldne pa je poslalo svoje odposlance — zaupnike, da skupaj z drugimi povdarijo zahtevo po pravici vseh. Delavec je bil vedno prvoboritelj za svobodo, za pravico zatiranega, zato je naravno, da danes stopa v vrstah stranke, ki je stranka delavnih sil: delavca, obrtnika in kmeta. Ti dnevi so imeli za našega delavca dvojen povdarek. Prvič dvigniti delavsko zavest, misel, da je treba medsebojne ljubezni, ki se pokaže posebno v žrtvah za organizacijo delavskega stanu. Drugič, da treba brez razrednega sovraštva pač pa v spoznavanju vsestranskih potreb in težav uravnati razmerje posameznih stanov med seboj. Vsi, ki trpe in delajo, naj se med seboj podpirajo in vsi naj poznajo eno samo sovraštvo: sovraštvo brezdelju in na nesebičnosti zidanemu kapitalističnemu sistemu naše dobe. Vsakdo ve, da se čez noč ne da odpraviti vse, kar leži na nas kot posledica grehov dolgotrajne liberalne dobe, lahko razumemo, da se marsikatero mišljenje ne da naenkrat iztrebiti, a dobre volje in vztrajnega dela za to v naših vrstah ne bo zmanjkalo. S to mislijo so se vračali te dni domov glavni dediči Krekovih idej — naši delavci.

Misel neupogljive vztrajnosti za delo v organizaciji, za širitev naših idej v delavskih dušah po našem delavskem časopisju, za žrtev, kadar je treba — naj bo dolgotrajen odmev zbora zaupnikov SLS.

Politični pregled.

V Nemčiji.

Priznanje krivde. — Rešitev delo. V 9. številki socialističnega znanstvenega lista Sozialistische Monatshefte priznava neki pisatelj, da je prva pot do zboljšanja, da se prizna krivda. Nemci so povzročili strahovito škodo v svetovni vojni, to je treba plačati. Vse kar se je v takoimenovani porurski pasivni bitki vršilo, je samo posledica nepriznanja krivde. Ta bitka je izgubljena. Nemčija tepena ko še nikoli. Treba začeti resno misliti na plačilo. Strašni udarci so pripeljali Nemca do tega, da mora iskati rešitve v tem, da si pritrga, hrani — in dela. V rokah delavnega ljudstva, trdi pisatelj, leži dobršen del nemške bodočnosti.

Nihče danes ne more prerokovati, kaj pride in kako se razvijejo še vsi bodoči dogodki. Gotovo pa je, da bo Nemčija s svojo usodo vplivala tudi na sosednje dežele. Angleški minister Baldwin že povdarja, da nemška katastrofa povzroča brezposelnost na Angleškem. Dandanes je pač vse gospodarstvo tako v zvezi med seboj, da vse trpi, če trpi eden. Strahovit dokaz modernemu človeštvu, da je ena družina, katere člani se ne smejo sovražiti med seboj.

Beda — strah pred zimo. Ker je vrednost denarja vsaki dan druga, kmetje nočejo voziti živil v mesto. Tudi delo v industrijskih podjetjih zastaja. Kdo bo kupoval? Industrija ne more kupiti surovin v tujih državah. Trgovine se praznijo. ljudstvo obupava, ker niti za svoje milijarde ne more dobiti vsakdanjih potrebščin.

Nemiri. Ljudje v obupu marsikje napadajo trgovine in ropajo in policija ima vedno dosti posla — v sicer tako urejeni Nemčiji. Ta položaj izrabljajo razni prevratni elementi, ki delavstvo hujskajo k stavkam in uporom. V Hamburgu je bilo v takih pouličnih bojih ubitih 24 oseb, med temi 11 policajev, in v bolnišnice je bilo prepeljanih več ali manj težko ranjenih čez 250. In o podobnih bojih prihajajo poročila iz vseh mest.

Marka napreduje. 1 dolar 600 milijard, to je zadnji znak propada Nemčije. Posledice rastejo. Znani veleindustrijec Thiesen je odpustil v mnogih obratih delavstvo, ker ga nima s čim plačati. Vsak dan prihajajo poročila o stavkah, o nemirih in oboroženih spopadih. — Iz vlade so izstopili radi Saksonske socialni demokratje in najbrž bo prišlo do razpusta parlamenta, če ne bo prej nastopil splošen polom, ki mu nihče ne bi vedel izhoda.

Nemški prestolonaslednik se vrne v Nemčijo na svoje posestvo v Šlezijo. Vlada mu je dovolila vrnitev, če se politično ne udejstvuje. Razume se, da je del Nemcev zanj in drugi proti, ker se boje obnovitve monarhije.

Drugod.

Napad na našega atašeja v Sofiji. V soboto so neki zločinci napadli vojaškega zastopnika pri našem poslaništvu v Sofiji. Napad se ni posrečil in je podpolkovnik Krotić le ranjen. Naša vlada je radi tega silno odločno nastopila proti Bolgariji in zahteva zadoščenja. Napad je izšel najbrž iz vrst tistih Bolgarov, ki hočejo Macedonijo osvoboditi izpod srbske oblasti in so torej nasprotni vsemu, kar je iz naše države. Odgovorno pa dela za te »makedonstvujoče« naša vlada bolgarsko vlado. — Mi bi pripomnili samo, da proti Italiji, ki nam hoče vzeti Reko nismo tako pogumni kakor proti mali Bolgariji.

Grška dinastija v nevarnosti. Na Grškem se pripravljajo, da spode kralja. Pred tem korakom so posvarili Grško tuji zastopniki, njim na čelu naš poslanik Balugdžić.

Moderna Turčija. Kakor smo že enkrat omenjali, se Turčija modernizira. Za predsednika republike je izvoljen Kemal-paša, ki je znan iz bojev z Grki. Turčija šteje sedaj nekaj nad 7 milijonov ljudi. Ta velikanska država, pred katero se je tresla vsa Evropa, je danes komaj državica tretje vrste.

Pri nas.

Parlament na počitnicah. V narodni skupščini deluje sedaj le finančni odbor, ki dela na pregledovanju in pripravljanju proračuna. Razdeljen je na tri pododseke, v katerih delajo tudi naši poslanci Kulovec, Pušenjak in Vesenjak.

Narodna banka. Veliko pozornost je vzbujalo zadnje dni vprašanje, ali bo izdala Narodna banka večje število bankovcev ali ne. Pod pritiskom finančenga ministra Stojadinovića je sklenjeno, da se politika deflacije (zmanjšanje obtoka bankovcev) nadaljuje. Minister misli namreč, da se bo vrednost našega dinarja tako zvišala.

Proti preganjanju rudarjev.

Z ozirom na preganjanja rudarjev po sodnih in političnih organih o priliki trb. štrajka so posl. Jugosl. kluba ustno protestirali pri ministrih. Dne 6. oktobra pa so vložili na ministra pravde in notranjih zadev vprašanje, v katerem vele med drugim:

Zastopniki kraljeve vlade i v Belgradu i v Ljubljani so med vsem časom štrajka stali na stališču, da se ta štrajk, ki predstavlja zgolj zasebni mezdni spor med zasebno Trboveljsko premogokopno družbo in njenim delavstvom, vlada ne bo vmešavala, razun če bi se kalil red in mir. Red in mir se skoro nikjer ni kalil, razun v nekaterih slučajih, pri katerih pa še danes ni dognano, kdo jih je insceniral. Obstoja celo opravičen sum, da so krivci nekaterih incidentov čisto drugi ljudje. Tedaj so sodne in politične oblasti po navodilu ljubljanske pokrajinske uprave in v interesu družbe naenkrat začela preganjati delavce. To pa se je stopnjevalo takoj s tistim trenutkom, ko je bil štrajk končan. Tedaj so sodne oblasti začele še bolj preganjati delavce.

Zato podpisani opozarjamo gospoda ministra pravde in gospoda ministra notranjih zadev na sledeče okolnosti:

Z zakonom kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev o zaščiti javne varnosti in reda v državi, št. 249 se imajo smatrati v tem zakonu navedena dejanja **tudi** za hudodelstva in prestopke v smislu kazenskega zakonika, iz česar sledi, da se morajo soditi dejanja, ki v zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi niso navedena, po veljavnem kazenskem zakoniku. Člen 10. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi določa izrecno, da se naj kaznujejo le **državni uradniki in uslužbenci, delavci vojaške administracije, uslužbenci samoupravnih teles, ki sami prestanejo** posamezne v večjem številu ali skupno opravljati svojo službo zaradi stavke.

Po členu št. 11. se naj pa osebe, **ki poizkušajo druge osebe** seveda državne uradnike in uslužbence, delavce vojaške administracije, in uslužbence samoupravnih teles **zadržati od dela,** kaznujejo z zaporom do 6 mesecev, ako ne preneha njih postopanje v težje kaznjivo dejanje. Iz teh sledi, da se je z zakonom kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev o zaščiti javne varnosti in reda v državi ukinila veljavnost določbe zakona z dne 7. 4. 1870, št. 43 državnega zakonika **glede koalicijske pravice državnih uradnikov in uslužbencev, delavcev vojaške administracije in uslužbencev samoupravnih teles.** Zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi ne omenja **zasebnih delodajalcev in delojemalcev,** iz česar sledi

V prihodnji številki začne izhajati

„MLADA ŽENA“

Dr. P. A. T.

Socializem in vera.

Če je temu tako, in g. Bernotu in Napreju to že lahko verjamemo, nam ni treba druzega kakor, da pogledamo, kaj trdi ta značajen poštenjak, ki ni hotel lagati o samem sebi. Namenoma se zato ne bomo ozirali na številne druge dokaze Kristusovega božanstva, ampak le na nekatere njegove lastne izjave. »Vse mi je izročeno od mojega Očeta. In nihče ne pozna Sinu, kakor le Oče; tudi Očeta nihče ne pozna, kakor le Sin in komur hoče Sin razodeti«. (Mat. 11, 27.) Tudi največji nasprotniki Kristusovi priznavajo, da tiči v teh Jezusovih besedah

izjava neskončne božje oblasti,

tiste oblasti, o kateri govore njegove besede: »Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji«. (Mat. 28, 18.)

In drugje beremo: »Jezus jim (apostolom) reče: Vi pa, kdo pravite da sem? Je odgovoril Simon Peter in rekel: Ti si Kristus, Sin živega Boga. In Jezus je odgovoril in mu rekel: Blagor ti, Simon, Jonov sin! Ker meso in kri ti nista tega razodela, ampak moj Oče, ki je v nebesih.« (Mat. 16, 15—17.) Petrovo pričevanje o njegovem božanstvu je Jezus sam pohvalil in Petra zato blagroval. Ali morda zato, ker mu je Peter rekel, da je on Kristus, to je Maziljenec, Mesija? Ne! Saj to so mu rekli splošno, četudi so napačno umevali njegovo mesijansko poslanstvo, ker so pričakovali, da bo Jezus njih zemeljski kralj. Pohvalil in blagroval je torej Jezus Petra zato, ker mu je rekel, da je Sin živega Boga, s tem izjavil vero v njegovo božanstvo. Jezus pa je to pričevanje storil za svoje.

In pri sv. Janezu beremo: »Kdor mene vidi, vidi tudi Očeta«. (14, 9.) »Jaz sem v Očetu, in Oče v meni.« 14, 11.) »Vse kar ima Oče je moje«. (Jan. 16, 15; 17, 10). Bolj jasno ni mogel Jezus razodeti svoje enakosti z nebeškim Očetom to je Bogom, ali z drugimi besedami svoje božje narave. In ko jim je to razodel, tedaj ga je prevzelo hrepenenje po nebeškem veličanstvu in rekel je: »In zdaj ti. Oče! mene poveličaj sam pri sebi z veličastvom, katero sem pri tebi imel, predno je bil svet«. (Jan. 17, 5.) Veličastne besede Jezusove: »Katero sem pri tebi imel, predno je bil svet« so najkrasnejša razlaga njegovih lastnih besedi, katere je govoril ob drugi priliki: »Resnično, resnično vam povem, predno je bil Abraham, sem jaz«. (Jan. 8, 58.)

»In kadar se je dan storil«, tako beremo pri sv. Luki opisovanje obsodbe Jezusove, »so se zbrali starešine ljudstva, veliki duhovni in pismarji, in so ga peljali v svoje zbirališče, rekoč: Ali si ti Kristus, povej nam? In jim je rekel: Ako vam povem, mi ne boste verjeli... Odsihmal pa bo Sin človekov sedel na desnici moči božje«. (Luk. 22, 66—69.) Da bi se izognil vsakemu napačnemu umevanju, jim je Jezus oziraje se na svetopisemske besede starega zakona (Ps. 109, Dan. 7, 13) izpovedal, da je on tisti božji Sin, ki se, sedeč na desnici Jahvetovi udeležuje božjega vladanja sveta, in tisti sin človekov, ki bo enkrat zopet prišel, da bo z božjo močjo svet sodil. Judje so dobro razumeli kaj hoče Jezus s tem povedati, zato so ga naravnost vprašali: »Ti si tedaj Sin božji? In je rekel: »Vi pravite, da jaz sem. Oni so pa rekli: »Kaj potrebujemo še prič? Saj smo sami slišali iz njegovih ust«. (Luk. 23, 70, 71.) »Oni pa so odgovorili in rekli: Smrti je vreden.« (Mat. 26, 66.) Ta krivična obsodba je ista, katero so izrekli Judje že davnaj prej, ko so ga hoteli kamenjati, rekoč: »Zavoljo dobrega dela te ne kamenjamo, ampak zavoljo bogokletstva, in ker se Boga delaš, ki si človek«. (Jan. 10, 33.) Zavoljo svojega božanstva torej, o katerem pravi g. Bernot, da so ga Judje Jezusu proti njegovi volji vsilili, je šel Jezus v smrt.

Mesija.

G. Bernotu dela težave dejstvo, da se je Kristus vedno imenoval: Sinu človekovega. Zakaj se je tako imenoval? Zato, ker je bilo z imenom Mesija splošno udomačena pri Judih misel, da bo Mesija politični odrešenik Judov izpod rimskega jarma. Zato so ga tudi opetovano hoteli napraviti kralja. Jezus pa je takoj od početka svojega javnega delovanja izjavil, da pod besedo Sin človekov ne razume druzega, kot svoje mesijansko poslanstvo v svetopisemskem smislu. (Jan. 1, 51 Mat. 11, 2—16.)

Težave dalje dela g. Bernotu Jezusova zavrnitev naslova Gospoda in Učenika. (Mat. 19, 16.) Zakaj je

da so ostale v veljavi določbe zakona z dne 7. 4. 1870, št. 43. glede zasebnih delodajalcev in delojemalcev. Dočim je tedaj brezdvomno, da se smejo po členu 11. zakona o zaščiti javne varnosti in reda kaznovati le osebe, ki poizkušajo državne uradnike in uslužbence, delavce vojaške administracije in uslužbence samoupravnih teles zadržati od dela, **pa zahtevajo upravne oblasti v Sloveniji od sodišč**, da kaznujejo rudarje trbov. prem. družbe, **ki so zasebni delojemalci zasebnega delodajalca**, ako vpliva drug na drugega, da naj vstrajajo pri stavki. Državne oblasti v Sloveniji so v korist zasebni inozemski družbi interpretirali člen 11. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi tako, da se naj nanaša tudi na stavke v zasebnih podjetjih. Izjemne zakone, kakor je zakon kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev o zaščiti javne varnosti in reda v državi, se ne sme ekstenzivno interpretirati. Tem manj bi se smel ekstenzivno interpretirati ta zakon, ki se sam sklicuje na veljavne določbe kazenskega zakonika, da veljajo za dejanja, ki niso v tem zakonu izrečno navedena.

Vsled zahteve upravnih oblasti je deželno sodišče v Ljubljani in okrožno sodšče v Celju stavilo pod tožbo več rudarjev v Zagorju, Hudijami in drugod, češ, da so se s prigovarjanjem in razširjanjem lepakov (!) zagrešili proti členu 11. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi! Trboveljska premogokopna družba je s svojimi lepaki pozivala delavstvo na delo, trdeč, da je štrajk brezupen in na te lepake je odgovorilo delavstvo s svojimi lepaki, s katerimi je trditve trboveljske premogokopne družbe pobijalo, trdeč, da štrajk ni brezupen. Z razširjanjem teh lepakov naj bi bila ogrožena javna varnost in red v državi!

Okrožno sodišče v Celju obtožuje več rudarjev v Rajhenburgu, češ, da so spisali na hrvatske delavce pismo in ga med hrvatske delavce razširili s sledečo vsebino: »Brača Hrvatje! Ovdašnji radnici ratuju već nedelja za večji komadič kruha. Hrvatski radnici, koji su radili ovdje, so istom stupili sa nama v štrajk. Doveli so Vas ovamo, da pomoču Vas vduše ovdašnji štrajk. **Mi Vas molimo**, da se setite nas te naše djece s tem, da se odmah vratite kući.«

Radi teh dejanj so bili obtoženi rudarji trboveljske premogokopne družbe do 6 in več tednov v preiskovalnem zaporu in šele po končanem štrajku po preteku 6 in več tednov se vršijo sedaj pred okrožnim sodiščem v Celju in drugod kazenske razprave, pri katerih stoji n. pr. okrožno sodišče v Celju vsled zahteve upravnih oblasti na stališču, da so se zagrešili rudarji trboveljske premogokopne družbe radi teh dejanj proti zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

Dovoljujemo si staviti na gospoda ministra vprašanje:

1. Ali je znana gospodu ministru pravde zlouporaba zakona kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev o zaščiti javne varnosti in reda v državi, da se skuša razširiti člen 11. tega zakona na delavce in uslužbence zasebnih podjetij?

2. Ali je znano gospodu ministru pravde, da zahtevajo upravne oblasti od sodišč v Sloveniji, ki bi morala biti neodvisna, da se porablja člen 11. kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev o zaščiti javne varnosti in reda v državi proti zasebnim delojemalcem v korist zasebnih delodajalcev in celo v korist zasebne inozemske družbe?

3. Ali je gospod minister pripravljen uvesti proti onim g. uradnikom upravnih oblasti, ki so vplivali na sodišča, da kaznujejo rudarje zasebne premogokopne družbe po členu 11. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi z disciplinarno preiskavo?

4. Kaj misli ukreniti gospod minister, da se zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi ne bo več na popisani ali na podobni način zlorabljal?

Dalje opozarjamo gospoda ministra pravde tudi na dejstvo, da Trboveljska premogokopna družba terja od delavcev, naj ji prineso od sodnije dokaz, da so nedolžni. Ne gre pa tu, to bodi pribito, le za takozvane »neodvisne« (bivše komuniste), ampak tudi za člane ostalih organizacij. In sodišča izjavljajo, da jim takih svedočb ne morejo izdajati. Vsled tega je mnogo nedolžnih ljudi brez kruha, celo takih, ki so bili proti štrajku. To so gorostasne krivice, ki podirajo v ljudstvo zaupanje v pravičnost državnih organov.

Navedena dejstva naj služijo gospodu ministru za podlago preiskav. Značilno je še to, da še do danes ni politična oblast javila, da je preklicala prepovedi shodov in zborovanj, vsled česar celo poslanci niso mogli biti v stiku s svojimi volilci. To velja za okraje Kočevje, Litija, Celje, Brežice.

Prosimo skorajšnjih in izdatnih ukrepov.

Beograd, 6. oktobra 1923.

Kremžar, Gostinčar, Kugovnik.

Na to vprašanje je minister pravde dr. Perić odgovoril, da je zahteval podatkov iz Slovenije, nakar bo ukrenil potrebno ter podal tudi obširen odgovor.

V jesenskih in zimskih večerih bomo radi brali krasno rusko povest *„Mlada žena“*, ki bo izhajala v Pravici. Povejmo to tovarišem in tovarišicam, da bodo naročili *„PRAVICO“*.

odklonil? Zato ker je v tem naslovu videl samo prazen kompliment, po katerem so farizeji tako hrepeneli. (Mat. 23, 7—10.) S tem je hotel Jezus povedati, da ne mara biti prištet v isto vrsto s farizeji. Ako je pa kdo rabil ta naslov v pravem in resničnem pomenu, kakor so n. pr. nazivali njegovi apostoli, tedaj se tega ni branil. »Vi me kličete«, je rekel svojim učencem, »Učenik in Gospod! in prav pravite; sem tudi«. (Jan. 13, 13.)

Vsi sinovi božji.

Konečno zbuja g. Bernotu dvome tudi izjava Kristusova; da smo pač vsi sinovi božji, kakor molimo n. pr. v Očenašu. Če bi bil g. Bernot bral pazljivo sv. pismo, bi bil lahko prišel do spoznanja, da se rabi ondi izraz: Sin božji v dvojnem pomenu: v prenešenem in v pravem pomenu. V prenešenem pomenu smo vsi otroci božji, sinovi njegovi in njegove hčerke. V pravem pomenu besede je pa Sin božji samo Jezus Kristus. To je Jezus prav dobro vedel, zato vedno dela razloček med Vaš Oče in moj Oče. (Mat. 26, 29 ,Luk. 24, 49, Mat. 25, 34.) In celo pri očenašu besedico: »Oče naš« **ne govori v svojem imenu**, ampak jo polaga le v usta svojim učencem rekoč: **Vi** tedaj tako molite! (Mat. 6, 9.)

Iz vsega tega je jasno razvidno, da je mogoče le dvoje: Ali se laže Jezus ali pa g. Bernot. Po pričevanju Napreja in g. Bernota samega **se Jezus ni hotel lagati**, ker je bil značajen poštenjak in največji človek, ki se je kdaj rodil, torej se laže... Pika.

Dopisi.

Zabukovca. Strokovna zveza rudarjev, skupina v Zabukovci je na sestanku dne 3. nov. 1923 enoglasno sklenila protestno resolucijo, proti zloglasnemu novemu rudarskemu zakonu, ki jemlje popolnoma vse pravice in še tisto malo prostost, ki jo imamo danes! — Sestavile so se tudi naše zahteve, katere priobčimo prihodnjič.

Trbovlje. V osred. delavnici je nas Vranglovec zopet vrgel na cesto nekega mizarja, radi tega, ker je leta šel 2 uri prej iz službe kot je običajno. Cume pravi, da je imenovani mizar **ogoljufal** rudnik za ¼ šihte, dasiravno je dotični mizar zapisal na takozvani »Lohnrapport«, t. j. plačilni list, da je delal **6 ur** (torej ne običajnih 8 ur.) — Po § 29/a in m službenega reda bi smel cume — inž. Römer navedenega mizarja **denarno** kaznovati, — in sicer ne višje kot za 25 K. Kršil pa je tudi § 201 rud. zakona, kateri pravi, da se šele **po 14-dnevni odpovedi** delavca lahko iz službe odpusti. Toda kaj se cume briga za paragrafe in zakone, — on je paša, in njegov podrepnik mizarski mojster P... pa aga v Osred. delavnici, — in basta! Skrajni čas je, da se ti dve osebi izgubita iz Trbovelj. Rudarsko glavarstvo v Ljubljani pa prosimo, da naj enkrat uradnike Trbovlj. družbe poduči, da se morajo tudi oni ravnati po zakonih, — ne samo delavci.

Represalije Trboveljske družbe. Odkar je stavka zlomljena, je gospodom Trboveljske družbe zelo zrastel greben; potom svojih podrejenih organov pritiskajo na delavstvo, ter ga šikanirajo na vse mogoče načine. Odpusti so na dnevnem redu, — in sicer se odpušča delavce brez vsakega tehtnega vzroka. Kolikor je nam znano, je dosedaj odpuščenih 176 oseb obojega spola, vsi baje radi stavke, — a mi zagotovo vemo, da je mnogo takih med njimi, kateri s celo stavko niso imeli druzega opraviti, kot samo to, da niso kršili delavske discipline, t. j., da niso hodili na delo. Vsem tem odpuščenim je družba odtrgala za cel mesec dela pred stavko nabavni prispevek in to samcem kot tudi družinskim očetom. Sedaj pa pomislite, cela dva meseca biti brez vsakega zaslužka ob sedanji draginji, marsikateri odpuščeni mora skrbeti še za številno družino, — pa ti pride velekapitalistična družba ter odtega še tiste uboge kronice, do katerih ima delavec neomajano pravico. Če to ni svinjarija prve vrste, potem sploh ne vemo, kaj bi rekli na to! Pa to še ni vse — družba je že med stavko delavstvu potom lepakov naznanila, da se vsakemu delavcu ozir. delavki od zadnjega zaslužka odtrga vsled stavke celih 8 dni kot »blau«, kar znaša za vseh 8 dni pri posamezniku 480.— K. Sicer je dotičnim, katere je sprejela zopet nazaj v delo to svoto povrnila, ni je pa povrnila odpuščenim, kateri so morda še bolj potrebni teh kronic, kot pa oni, kateri že delajo. — Pa še nekaj: Vsem delavcem, katerih je okrog 10.000, je družba odtegnila **celo svoto** za bolniško zavarovanje in to za cel čas stavke, t. j. za dva meseca, akoravno v zakonu izrecno stoji, **da polovico plača delodajalec a drugo polovico delavec.** Pripomniti pa moramo k temu še to, da se za časa stavke ni nikogar sprejelo v bolnico brat. skladnice, se niso izdajali bolniški listi, ter se tudi ni izplačevala podpora za pogrebe in porode. Merodajne oblasti opozarjamo na svojevoljno delovanje Trboveljske družbe ter zahtevamo, da enkrat energično krenejo družbo po njenih grabežljivih prstih!

Zagorje ob Savi. Socialno demokratska Unija hoče po nesrečno končani stavki kovati zase kapital in zbrati ter jačiti svoje razbite vrste. Pretečeno nedeljo je po skrbni pripravi sklicala imenovana frakcija javen shod v neki tukajšnji gostilni. Vseh zborovalcev je bilo največ trideset in še med temi polovica nasprotnikov. Po običajnih formelnostih je nastopil kot govornik tajnik Unije Arh. Orisal je še dokaj stvarno, (kar je pri patriotih izjema) položaj delavstva. Jasno je, da se je spretno ognil vsega, kar bi moglo soc. dem. stranki dokazati, da je precej zagrešila vse čase, kar se udejstvuje. Njegov referat je izvenel in končal, kot želja, da se delavstvo vendar končno oprime socialne demokracije. Po izvajanjih g. govornika sem dobil besedo in sem v svojem govoru stvarno govoril. To seveda ni bilo sodrugom prav. Ne da bi se omejil na bistvo mojih misli, je začel ponovno g. Arh govoriti le o klerikalizmu in njegovi nevarnosti. Seveda niso bile njegove opazke učinkujoče, niti niso mene spravile iz ravnotežja. Pač pa sem prosil zopet za besedo. G. Arh, ta objektiven človek, je shod zaključil. Vsi protesti zborovalcev niso pomagali in sem moral seveda molčati. Kdor ima slabo vest, si zatisne ušesa, to velja za g. sodruge. V bodoče bodite pa tako prijazni in nikar ne sklicujte javnih shodov. Če nočete poslušati drugih, zborujte kje v gozdu. Vas pozdravlja

Flisek Viktor.

Na Vrhniki je socialiste in komuniste silno razburil sijajen shod posl. Kremžarja, ki se ga je udeležilo v ogromnem številu tudi ondotno delavstvo. Komunistu v »Glasu svobode« ni prav, ker je poslanec ugotavljal, da je SLS stranka revežev, delavcev, kmetov in obrtnikov. Jezi se, zakaj poslanec ni hvalil veleposestnikov, trgovcev in druge bogate gospode. Zato se jezi, zabavlja in roti svoje tovariše, naj poslancu ne verjamejo, naj verujejo v komunistični evangelij. Mi delavci pa pravimo, gospod Komunist, prepozni ste, vaše zavijanje ne prime več.

! Naročajte! Pravico! Plačujte!

Poskusni zavod za ljudsko izobrazbo v Moskvi.

Skupina šolnikov je ustanovila leta 1905 v Moskvi neki zavod z namenom, da bi šolske otroke v prostem času na primeren način zaposljevali, jih pošiljali v počitniške kolonije, potem, da bi skrbeli za vzgojo vajencev in da bi dobili najprikladnejšo obliko osnovnih šol. Leta 1908 so pa oblasti ta zavod zaprle, češ, da je to samo gnezdišče za socialno demokracijo. Nalogo zavoda je prevzela druga, na novo ustanovljena duržba, z naslovom: Delo in odpočitek otrok.

Leta 1919 so pa člani te družbe, na čelu jim S. T. Šackij, obnovili prvotni poskusni zavod za ljudsko izobrazbo, napotil jih je h temu ljudski komisarijat za kulturo. Duh je ostal tisti, kakor je bil v začetku, razširili so le temelj in obseg dela. Zavod naj zbira tvarino za kulturno zgradbo. Njegova naloga je določena v teh-le **štirih točkah:**

1. Razčistitev kulturnoprosvetnega dela in njegova zavisnost od socialnih in fizičnih činiteljev.

2. Raziskovanje zveze in medsebojnosti posameznih panog kulturnega dela.

3. Razvedba najprikladnejših oblik za organizacijo kulturnoprosvetnega delovanja.

4. Določitev boljših metod za kulturno delo.

Zavod se ozira na višjo **materielno kulturo**, to se pravi, na razvoj tehnike in dvig življenjskih možnosti prebivalstva; potem na razvoj **duševne kulture**, to se pravi, na razumno izobrazbo ljudskih mas; slednjič na razvoj **socialne kulture**, to se pravi, na gojitev iniciativnega in združenega dela. — Iniciativno edlo jim pomeni to, da sami kaj začnemo in ne posnemamo samo drugih. — Vzgojno delovanje v ožjem smislu je samo ena točka obširnega programa. Šolski odsek ima tudi nalogo, da organizira skrbstvo za mladino pred šolsko obveznostjo in po nji, da ustanavlja otroške klube, igrišča, počitniške kolonije, kurze za nepismene, knjižnice, gledališča itd.

Kakor vidimo, je program zelo obsežen in namen prav lep. Gotovo je, da bo imel komisarijat za ljudsko izobrazbo zadovoljive uspehe, ker se vsakega takega dela poprime z veliko energijo in neupogljivo voljo.

Čevlje kupujte z znamko »Peko« tovarn Peter Kozina & Ko., ker so ti priznano najboljši. Glavna zaloga Ljubljana Breg 20, na drobno Aleksandrova cesta 1.

Strokovna zveza.

Prvi redni občni zbor Strokovne zveze drž. cestarjev, se vrši točno ob pol 9. uri dop. v nedeljo dne 11. t. m. v Zidanem mestu v gostilni Mozer. Vabljeni vsi člani!

Jugoslov. strok. zveza v Celju je organizirala za **svoje člane** skupni nakup živil in razdeljevanje, s čemur bo članom mnogo pomagano pri obstoječi draginji in slabem položaju, ker si bodo pri nakupu prihranili mnogo denarja.

To je prvi korak in temelj, na katerem bomo zidali svojo zadrugo in Delavski dom v Celju.

Vse informacije daje tajništvo JSZ. pri Belem volu v uradnih urah.

Celje. Zadnji člančič o škandaloznih razmerah v celjski bolnici moramo resnici in pravici na ljubo popraviti v toliko, da je prepozno zagledal beli dan, vsled česar se je našemu listu pripetila neprijetna nezgoda v tem, da biča nekatere nedostatke v bolnici, ki točasno več ne obstojajo. Pisec člančiča je gotovo imel najboljši namen, o čemer ne dvomimo. Izjavljamo pa, da dopisa ni lansirala v list celjska skupina bolniških strežnikov, niti noben posameznik te skupine, niti pokrajinsko tajništvo JSZ. — Prav pa je, da javnost izve za grehe uprave, ki so se svojčas delali.

Uredništvo.

Tedenske novice.

Svobodomiselna ostarelost. Jutro z dne 27. 10. je posebno svobodomiselno in moderno. Ne more umeti, da bi smel v naših vrstah kdo razun škofa misliti. Da bi rimski katoličan, ki priznava krščanske dogme, vendar smel v okviru teh dogem misliti in delati, to je proti prvi svobodomiselni dogmi, da je namreč samo liberalec napreden in da je vse drugo v srednjeveški temi. Tudi razvoj strank na temeljih krščanskega svetovnega nazora je Jutro za 30 let prespalo. Da ne gre po poti očaka iz Knafljeve ulice mu svetujemo, naj prebere, če nam ne veruje, vsaj Sturzov Il Popolo z dne 21. 10. t. l.. — Se boste pač morali naučiti — čim prej, tem bolje —, da se svet suče tudi takrat, ko vi stoje občudujete svojo

modrost. Da bi se pa discipline pri vas učili, si menda vsaj ne domišljujete.

Republikanstvo jim tudi ne da spati. Če je Jutro pozabilo, kaj se je v tem oziru pisalo, — mi nismo. Vemo, da je reprezentant naše države kralj in da mu kot takemu gre čast — ne pa osebno klečeplazenje, ki ga uganjajo razne organizacije, ki so z Jutrom v sorodstvu. Znali si bomo pač tudi v tem vprašanju ohraniti svobodo misli — brez dovoljenja svobodomiselnega tabora.

Poštenost. V Italiji sta dva znana moža Gentile in Gentili. Prvi je profesor filozofije v Neapolju in je svobodomiselnega svetovnega nazora. Iz naravnega idealizma je zato, da se v ljudski šoli poučuje krščanski nauk. Drugi je Gentili, duhovnik, odličen delavec v ljudski stranki. Pa gre »Jutro«, — oba zamenja ter zapiše, da duhovnik Gentile preganja slovensko šolstvo. Vsaka nepoštenost jim je prav, samo da vdari — klerikalce.

Ljutomer. Dne 28. t. m. se je vršila seja odbora okrajne Delavske zveze, na kateri se je določilo, da se vrši prihodnja seja v nedeljo 11. XI. ob 8. uri dopoldan v gostilni »Triglav«, s sledečim dnevnim redom: poročilo delegatov, ki se udeleže zbora zaupnikov SLS in zborovanja stanovsko-politične organizacije D. Z. v Ljubljani. Sprejem novih članov in slučajnosti. Vabijo se vsi zaupniki, ki so dobili nabiralne pole za nabiranje članov.

Komunist-Radičevec je v »Borbi« napadel avtonomijo in z vso silo zagovarja **federalizem,** ki da mora biti izvojevan **revolucijonarnim potom.** Sodrug prav krepko napada svoje srbske tovariše in predlaga sodelovanje z Radičevo stranko. Tudi v tem je nekaj poboljšanja, kajti nedolgo tega je bilo to vprašanje komunistom še buržujska fraza. Da pa komunist pada iz ekstrema v ekstrem, pač ni nič hudega.

»Delavske novice« so zopet izšle. Izdajata jih gg. Klemenčič in Fabjančič. Ker sta trdno prepričana, da je treba delavstvo še naprej cepiti. V Sloveniji je menda delavcev premalo, ker imamo »delavskih voditeljev« preveč.

Komunista sta Fabjančič in Lemež — pa se vendar grizeta. Zakaj? Radi načel ne — pravita, da radi različne taktike. Drugi pa pravijo, da je Fabjančič hud, ker ima Lemež nekaj delavstva za seboj, Lemež pa se jezi, zakaj mu Fabjančič vseh komunistov ne privošči. Mi privoščimo obema vse komuniste.

G. Klemenčič trdi, da je g. Ivan Bukovnik in nekateri tovariši prišli k Delavskim novicam, do kršč. socialcev. Ugotavljamo, da g. Bukovnik nikdar ni bil niti član Strokovne, niti Delavske zveze niti član SLS niti kake druge naše organizacije. Zato ni mogel niti on, niti kdo drugi z njim preiti od nas k »Delavskim Novicam«. G. Klemenčič to sam dobro ve, pa hoče kovati iz te izmišljotine agitačni material. To ni lepo g. Klemenčič.

Ravnatelj ljubljanskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev sodrug Ivan Kocmur je pred 14. dnevi dobil od zagrebške centrale dolg nos v obliki očitka, da dela njegov urad izmed vseh največje režijske stroške, obenem pa da posluje najbolj malomarno.

Ravnatelj ljubljanskega urada za zavarovanje delavcev sodrug Ivan Kocmur je iz protesta zoper te očitke prestopil pretekli teden v radikalno stranko.

Dr. A. Korošec je na zboru zaupnikov SLS povedal o slovenski radikalni stranki sledeče: »Mi Slovenci se sramujemo za srbske radikalce, kadar pogledamo, kakšna kakovost se je zbrala v radikalni stranki na Slovenskem«.

Sedanji ljubljanski mestni arhivar sodrug Vladimir Fabjančič izdaja »Delavske novice«. V njih piše o starih stvareh. Zelo priljubljena snov mu je klerikalni kuluk in zvonenje po zlomljeni rudarski stavki.

Medved volka, volk medveda. Sodruga Fabjančič in Klemenčič »peglata« v »Delavskih novicah« sodruga Jaka Žorgo in Hlebca. Sodruga Hlebec in Jaka Žorga »peglata« v »Glasu svobode« sodruga Fabjančiča in Klemenčiča. V ostalem se vsi štirje večkrat snidejo pred ljubljansko glavno pošto in dokazujejo drug drugemu, da krščanski socializem ne bo rešil delavstva. Zato je najboljše, da gre delavstvo med »razredno zaveden proletarijat«. Zlasti, ker je izbira tako velika, da moraš zadeti pravo. Če hočeš biti »neodvisen«, pojdi k dr. Lemežu ali arhivarju Fabjančiču. Prvi ima »Neodvisno delavsko stranko Jugoslavije« (NDSJ) in izdaja »Glas svobode«, v katerem brani zlomljene rudarske stavke. Drugi ima »Socialistično stranko delovnega ljudstva« (SSDL) in izdaja »Delavske novice«, v katerih napada zlomljene rudarske stavke. Če hočeš postati socialni demokrat, greš lahko k dr. Korunu, sodrugu Bernotu ali dr. Periču. Prvi zidaja »Socialista« in »pegla« Bernota. Bernot izdaja »Naprej« in »pegla« dr. Koruna. Dr. Perič izdaja »Zarjo«, ki se v ljubljanski megli le redko prikaže hrepenečim proletarskim očem. Vsi ti bodo rešili slovensko delavstvo iz bede. Uboge pare, krščanski socialisti, pa imamo — Bog se nas usmili! — **le eno** organizacijo in **le eno** glasilo!

Za kratek čas.

Čarovnica iz Kvesnice.

V vasi Kvesnica pri mestu Weissenfels v Saški je živela sredi 18. stoletja zelo huda gostilničarka. Navadno je bila sicer dobrodušna in domača; a če jo je kdo zjezil in razkačil, ni samo zmerjala temveč je takoj tudi udarila. Včasih je zruvala komu kar cele šope las, mu polomila rebra itd vse se je je balo, imeli so jo za najbolj nevarno žensko v deželi in imenovali so jo »čarovnico iz Kvesnice«. In ravno to ime jo je najbolj jezilo; Bog obvaruj, če ga je kdo pred njo izgovoril. Že mlada je bila postala vdova, je dobro gospodarila, ni bila sicer surova, celo prijazna in postrežljiva, dobrega srca, samo zjeziti je nisi smel.

Vojvoda Sachsen-Eisenach je potoval v Lipsko; nevihta ga je prisilila, da je medpotoma se zatekel na grad viteza Bothfelda, čigar last je bila tudi vas Kvesnica. Služabnike in huzarje, ki so tvorili spremstvo, so pa poslali v gostilno, kjer jih je gospodinja prijazno sprejela in pogostila.

Ko je hotela nakrmiti tudi konje, se je hotel eden od huzarjev pošaliti in ji je rekel, naj dá oves zares konjem in naj ga ne pojé sama; kajti znano je, da ji nobena stvar ne sme priti preblizu. Odgovorila mu je s tako strašno zaušnico, da se je kar zvrnil. Ves divji je skočil pokonci in se zagnal vanjo, a dobil je tako močno brco, da je bil takoj spet na tleh. Tedaj mu je ušla beseda: »O ti čarovnica iz Kvesnice!«

Sedaj so pa tudi drugi tovariši videli, da bo nekaj, vsi so skočili kvišku, huzarju na pomoč. Zagrabila je gnojne vile in začela ofenzivo, umaknili so se in prišli spet nazaj, vihteč sablje; oseb jih je bilo, ona pa sama. Tak je bil vrišč in hrup, da je nekaj gledalcev letelo v cerkev in so bili tam plat zvona. Kmalu sta prišla na pozorišče tudi vojvoda in Bothfeld; vojvoda ji je ukazal, naj bo pri miru, a ona se ni zmenila zanj. Šele zvijača jo je premagala. Bothfeld je huzarom namignil, da so se umaknili v hišo, razljučena žena jim je sledila, in ko je bila v veži, so jo zaprli.

Tisti vojak je dobil štirinajst dni zapora ob kruhu in vodi; hrabro gostilničarko je pa vojvoda pohvalil, ji odpustil vsako kazen in ji samo svetoval, naj bo prihodnjič pri obrambi malo bolj zmerna. Umrla je l. 1780, zelo stara.

KREKOVA MLADINA.

Krekova mladina v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 11. t. m. v prostorih I. del. kons. društva na Kongresnem trgu štev. 2 **Martinov večer** s šaljivimi prizori itd. Vse prijatelje naše delavske mladine vabimo, da se prireditve v obilnem številu udeleže.

KUPUJTE PRAVICO!

»Pravica« se dobi v prodaj v trafiki Šterkovič, Dunajska cesta.

Pravkar je izšla v založbi „Socialne Misli“ knjiga

Dr. A. Gosar:

ZA KRŠČANSKI SOCIALIZEM

Pomisleki in odgovori

z velezanimivo in aktualno vsebino.

Cena 117 strani obsegajoči knjigi znaša **14 Din.** Če se naroči in takoj plača vsaj **10 izvodov, znaša cena za izvod samo 12 Din.** Dobi se **v knjigarnah** ali pa **v upravi „Soc. Misli“, Jugoslovanska tiskarna, kolportažni oddelek, Ljubljana, Poljanski nasip 2.**

To knjigo mora imeti vsak krščanski — socialec!

PERILO je pri sedanji draginji nenadomestljivo.
Ali uporabljaš pri PRANJU tako milo, katero mu ne škoduje in ga ne razjeda? — Ali uporabljaš

„GAZELA-MILO“?

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z **neomejeno** zavezo

v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru brez vsakega odbitka. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo, v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. — Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z **neomejenim** jamstvom, za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad K 130,000.000·—

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

priporoča svojim ljubljanskim članom:

Nečlanom se ne daje. Kdor želi postati član, naj se prijavi v poslovalnici, ali pa v pisarni Kongresni trg 2. Člani dobe koncem leta 3 % popust, — dobiček, ki ga napravi zadruga je pa last zadruge in v korist vsem članom. Na upanje se ne daje.

Člani iz dežele naj posetijo naše poslovalnice, kadar pridejo v Ljubljano.

1. **Svojo kuhinjo** na Kongresnem trgu št. 2, kjer dobi vsak član solidno postrežbo, Kosilo: Juha, meso, 2 prikuhi 9 Din., — večerja Din. 6·50.
2. **Svojo točilnico** ravnotam. Nikogar se ne sili k pijači, članom se pa postreza s ceno in dobro kapljico.
3. **Svojo manufakturno zalogo** v bivših prostorih Kleinmayer Bambergove trgovine na Kongresnem trgu. Člani naj se prepričajo, da so tu najceneje postreženi z dobrim in trpežnim blagom.
4. **Poslovalnice:** Dunajska cesta 36 — Zaloška cesta 15 — Celovška cesta 1 in Vič-Glince, kjer dobe vse v gospodinjstvu potrebno blago.

PODRUŽNICE:
Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik.

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk **Državne razredne loterije.**

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10

(v lastni palači vis-á-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15,000.000 Din., - vloge nad 100,000.000 Din.

EKSPOZITURA: Bled.
Interesna skupnost: **Gospodarska banka d. d. Novisad.**

Račun poštno-ček. urada: za Slovenijo št. 11.945, v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk **Državne razredne loterije.**

Izdaja konzorcij. Tisk Zadružne tiskarne v Ljubljani. Odgovorni urednik Dr. Andrej Gosar.